

Sag C-472/23**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

25. juli 2023

Forelæggende ret:

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Polen)

Afgørelse af:

21. juni 2023

Sagsøger:

L. sp. z o.o.

Sagsøgt:

A.B.S.A.

Hovedsagens genstand

Forbrugerkreditaftale – renter, som banken har opkrævet, ikke kun af den udbetalte kapital, men også af omkostningerne ved lånet – en situation, hvor de årlige omkostninger i procent ville være lavere end angivet i aftalen, hvis renterne kun var blevet opkrævet af det udbetalte beløb – overtrædelse af oplysningspligten – krav fra låntagerens retlige efterfølger om tilbagebetaling af renter og omkostninger i forbindelse med indgåelse af forbrugerkreditaftalen – proportionalitet af en sanktion, hvorefter en tilsidesættelse af oplysningspligten, uanset typen af overtrædelsen, resulterer i, at kreditten anses for at være rentefri og gratis.

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48/EF – urimeligt vilkår i en forbrugerkreditaftale – manglende opfyldelse af oplysningspligten, hvor de årlige omkostninger i procent, der er angivet af låntageren, er højere, end hvis kontraktvilkåret blev anset for ikke at være bindende – artikel 10, stk. 2, litra k), i

direktiv 2008/48/EF – en forbrugers manglende mulighed for at verificere, om der er opstået en situation, der medfører, at der skal ske en forhøjelse af gebyrer ved opfyldelse af aftalen – spørgsmålet om hvorvidt den eneste sanktion i national lovgivning, hvorefter kreditgivers overtrædelse af oplysningspligten indebærer, at kreditten anses som rentefri og gratis, er forenelig med artikel 23 i direktiv 2008/48/EF

Præjudicielle spørgsmål

- 1) Skal artikel 10, stk. 2, litra g), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF, sammenholdt med 6., 8., og 31. betragtning til direktivet, fortolkes således, at kreditgiveren ikke har opfyldt den forpligtelse, som denne bestemmelse pålægger den pågældende, når en del af vilkårene i en forbrugerkreditaftale anses for at være urimelige, da de årlige omkostninger i procent, som kreditgiveren angiver ved aftalens indgåelse, er højere, end hvis det urimelige kontraktvilkår ikke skal anses for bindende?
- 2) Skal artikel 10, stk. 2, litra k), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF, sammenholdt med 6, 8, og 31. betragtning til direktivet, fortolkes således, at det er tilstrækkeligt at give forbrugeren oplysninger om, hvor ofte, i hvilke situationer og med hvilke maksimale procentbeløb gebyrerne, der er forbundet med opfyldelse af aftalen, kan forhøjes, selv om forbrugeren ikke kan kontrollere, at en sådan situation er opstået, og gebyret som følge heraf kan fordobles?
- 3) Skal artikel 23 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF, sammenholdt med 6., 8., og 31. betragtning i direktivet, fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for national lovgivning, som udelukkende indeholder én sanktion for overtrædelse af den oplysningspligt, der er pålagt kreditgiveren, uanset graden af overtrædelsen af oplysningspligten, og dens indvirkning på forbrugeren eventuelle beslutning om at indgå en kreditaftale, når sanktionen indebærer, at kreditten ydes rentefrit og gratis?

Anførte EU-retlige bestemmelser

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF: 6., 8., 9., 19., 31. og 47. betragtning dertil; artikel 10, stk. 2, litra g), artikel 10, stk. 2, litra k), artikel 23.

Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugerftaler: artikel 6, stk. 1.

Domstolens dom af 9. november 2016, C-42/15, Home Credit Slovakia (ECLI:EU:C:2016:842).

Anførte nationale retsfor skrifter

Artikel 385¹, stk. 1 og 2, i den civile lovbog:

»Stk. 1. Vilkår i en aftale, der er indgået med en forbruger, men som ikke er aftalt individuelt med forbrugeren, er ikke bindende for denne, hvis vilkårene udformer dennes rettigheder og pligter på en måde, som er urimelige og groft tilsidesætter forbrugernes interesser (ulovlige kontraktvilkår). Denne bestemmelse berører ikke vilkår, som fastsætter parternes hovedydelser, herunder prisen eller vederlaget, hvis de er entydigt formuleret.

Stk. 2. Såfremt et kontraktvilkår ikke er bindende for forbrugeren i medfør af stk. 1, forbliver de øvrige vilkår i aftalen bindende mellem parterne«.

Artikel 30, stk. 1, nr. 7 og nr. 10, ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (lov af 12.5.2011 om forbruger kredit):

»7. En forbruger kreditaftale skal, med forbehold for artikel 31-33, indeholde oplysninger om de årlige omkostninger i procent og det samlede beløb, som skal betales af forbrugeren, beregnet på tidspunktet for indgåelsen af forbruger kreditaftalen; alle de antagelser, der er lagt til grund ved beregning af denne procentsats.

[...]

10. En forbruger kreditaftale skal, med forbehold for artikel 31-33, indeholde oplysninger om andre omkostninger, som forbrugeren skal afholde i forbindelse med forbruger kreditaftalen, navnlig gebyrer, herunder gebyrer i forbindelse med forvaltning af en eller flere konti til registrering af både betalingstransaktioner og udnyttelser af kreditmuligheden, inklusive gebyrer til anvendelse af betalingsmidler i forbindelse med både betalingstransaktioner og udnyttelser af kreditmuligheden, honorarer, marginer og omkostninger i forbindelse med accessoriske ydelser, navnlig forsikringer, hvis kreditgiveren har kendskab til dem, og betingelserne for en eventuel ændring af disse omkostninger«.

Artikel 45, stk. 1, lov om forbruger kredit af 12. maj 2011:

»I tilfælde af, at kreditgiver misligholder artikel 29, stk. 1, artikel 30, stk. 1, nr. 1-8, 10, 14-17, artikel 31-33, artikel 33a og artikel 36a-36c, returnerer forbrugeren, efter en skriftlig erklæring til kreditgiveren, kreditten uden renter og andre

kreditomkostninger, der tilkommer kreditgiveren inden for den fastsatte frist og på den i kontrakten fastsatte måde«.

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 D.K. indgik en kreditaftale med sagsøgte på et lånebeløb på 40 000 PLN. Det samlede beløb på tidspunktet for aftalens indgåelse var 64 878,45 PLN og omfattede det samlede lånebeløb og de samlede kreditomkostninger. De samlede kreditomkostninger omfattede renter på 19 985 PLN og en provision på 4 893,38 PLN. De årlige kreditomkostninger i procent blev fastsat til 11,18%.
- 2 Aftalen angiver, at banken opkræver gebyrer og provisioner i henhold til aftalens bestemmelser samt gebyr- og en provisionsliste for handlinger, der er relateret til kreditbetjening og ændring af aftalens bestemmelser. Ændringer i gebyrer og provisioner kan forekomme, når mindst én af følgende betingelser er opfyldt: ændring i mindstelønnen og niveauet for de indikatorer, der offentliggøres af det centrale statistiske kontor: inflation, gennemsnitlig månedsløn i virksomhedssektoren, ændringer i energipriser, telekommunikation, posttjenester, interbankafregninger og rentesatser fastsat af Polens nationalbank, ændringer i priserne på tjenester og transaktioner, som banken anvender ved udførelse af individuelle bank- og ikke-bankrelaterede aktiviteter, ændringer i omfanget eller formen af de tjenester, som banken leverer (herunder ændringer eller tilføjelser af ny funktionalitet vedrørende håndtering af et givent produkt), i det omfang disse ændringer påvirker de omkostninger, banken pådrager sig, eller påvirker de omkostninger, banken pådrager sig i forbindelse med aftalens opfyldelse, ændringer i skattebestemmelser og/eller regnskabsmæssige principper, som banken anvender, i det omfang disse ændringer påvirker de omkostninger, som banken pådrager sig i forbindelse med opfyldelse af aftalen, ændringer eller nye retsafgørelser, kendelser fra administrative organer, anbefalinger eller anvisninger fra kompetente myndigheder, i det omfang disse påvirker de omkostninger, som banken pådrager sig i forbindelse med aftalens opfyldelse.
- 3 Gebyrerne er udspecificerede i »Gebyr- og Provisionstabel for Individuelle Kunder hos A.B.S.A«. Denne tabel angiver gebyrer, såsom gebyr for at udstede en bankudtalelse, bekræftelser, kreditkontohistorik, afsendelse af breve til kunden, herunder rykkere og indkaldelser og breve sendt med anmodning om en kvittering. Tabellen angiver også engangsgebyrer relateret til udbetaling af lånet, som var engangsbetalinger og ikke blev opkrævet (angivet som »0«), samt gebyrer for indgåelse af en tillægskontakt og gebyr for ikke at hæve de bestilte kontanter til udbetaling i PLN.
- 4 Tabellen angiver desuden en mekanisme til forhøjelse af gebyrer og provisioner, og ifølge denne må ændringer i størrelsen på gebyrer og provisioner højst finde sted 4 gange om året, gebyrer og provisioner må ikke nedsættes eller forhøjes med mere end 200% af størrelsen af det aktuelle gebyr eller provision (denne

begrænsning gælder ikke for gebyrer, der ikke eksisterede før eller var på »0«-niveau), ændringen i størrelsen af et givent gebyr eller provision finder sted senest 6 måneder efter opståen af forudsætningen for at indføre denne ændring, fastsættelse af gebyr- eller provisionssatser for aktiviteter, for hvilke banken hidtil ikke har opkrævet gebyrer/provisioner, og fastsættelse af størrelsen af gebyrer/provisioner for nye produkter eller tjenesteydelser tager hensyn til arbejdsbyrden i forbindelse med disse aktiviteter samt niveauet for de omkostninger, som banken har afholdt.

- 5 Den fremkomne dokumentation viser, at banken i forbindelse med opfyldelsen af kreditaftalen har opkrævet renter, ikke kun af det beløb, der blev udbetalt direkte til forbrugeren, men også af de samlede omkostninger ved lånet. Hvis der kun beregnes renter af det samlede lånebeløb, ville den årlige omkostning i procent være lavere end den, der er angivet i låneaftalen.
- 6 L. sp. z o.o. har erhvervet alle krav, som D.K. måtte have mod kreditgiveren, herunder krav, der udspringer af anvendelsen af sanktionen med gratis kredit i henhold til artikel 45 i lov om forbrugerkredit.
- 7 L. sp. z o.o. har nedlagt påstand om, at sagsøgte skal betale ham 12 905,80 PLN med lovbestemte renter fra den 29. april 2021 til betalingsdatoen for omkostninger og renter for forbrugerkreditaftalen, i forlængelse af sanktionen pålagt i henhold til artikel 45 i loven om forbrugerkredit.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 8 Ifølge sagsøgeren skete der ved aftalens indgåelse en overtrædelse af bestemmelserne vedrørende oplysningspligten [artikel 30, stk. 1, nr. 7, i lov om forbrugerkredit, der gennemfører artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48/EF], og vedrørende det samlede beløb, der skal betales, da kreditor ikke kun opkrævede renter af det beløb, der blev stillet til rådighed for låntageren, men også af omkostningerne ved kreditten. Sagsøgte har ikke præcist angivet betingelserne for, at gebyrerne ved låneaftalen kunne forhøjes [overtrædelse af artikel 30, stk. 1, nr. 10, i lov om forbrugerkredit, der gennemfører artikel 10, stk. 2, litra k), i direktiv 2008/48/EF].

Kort fremstilling for begrundelsen for forelæggelsen

- 9 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt overtrædelsen af artikel 10, stk. 2, litra g), i direktiv 2008/48/EF, der består i at overestimere de årlige omkostninger i procent i aftalen, og overtrædelsen af oplysningspligten i artikel 10, stk. 2, litra k), i dette direktiv begrundes, at den sanktion, der er indført i henhold til artikel 23 i dette direktiv, nemlig at erklære, at lånet er gratis (uden renter og omkostninger), kan anvendes i overensstemmelse med artikel 45 i lov om forbrugerkredit.

- 10 Den forelæggende ret overvejer, om den blotte opremsning af årsagerne til forhøjelsen af gebyrerne, samt angivelsen af mekanismerne for forhøjelse af disse gebyrer, er tilstrækkelig til at antage, at oplysningspligten er opfyldt. Hvis ikke, kan det konkluderes, at utilstrækkelig information er en mangel på oplysninger, hvilket berettiger anvendelsen af sanktionen i henhold til artikel 45 i lov om forbrugerkredit.
- 11 Rettens tvivl vedrører også spørgsmålet om, hvorvidt den sanktion, som kan pålægges, uanset arten af overtrædelsen af oplysningspligten og dens betydning for forbrugerens beslutning om at indgå aftalen, er proportional.
- 12 Retten deler tvivl og betragtninger med den ret, der forelagde sag C-678/22 for Domstolen, som drejer sig om urimeligheden af et kontraktvilkår, der giver kreditgiveren mulighed for at opkræve renter, ikke blot af det udbetalte lånebeløb, men også af låneomkostningerne. Hvis et sådant vilkår blev anset for at være urimeligt og dermed ugyldigt, må det konkluderes, at de faktiske årlige omkostninger i procent er lavere end oprindeligt angivet i aftalen.
- 13 Den forelæggende ret er imidlertid af den opfattelse, at selv om der i en sådan situation var inkluderet urigtige oplysninger om de årlige omkostninger i procent og dermed også det samlede beløb, som forbrugeren skal betale i forbrugerkreditaftalen, kunne en sådan handling ikke nødvendigvis have haft nogen reel indflydelse på forbrugerens beslutning. Selv om et tilbud, der underestimerer de årlige omkostninger, der er angivet i kontrakten i forhold til realiteten, ville fratage forbrugeren denne mulighed og få ham til at indgå kontrakten med den opfattelse, at dens vilkår er mere fordelagtige for ham end de reelt er, så opstår en sådan situation ikke, når kreditgiveren overestimerer disse omkostninger, hvorfor den pågældendes tilbud vil fremstå mindre attraktivt for forbrugeren, hvilket ikke vil tilskynde forbrugeren til at indgå aftalen.
- 14 Den forelæggende ret nærer derfor tvivl om, hvorvidt urigtigt afgivne oplysninger vedrørende de årlige omkostninger i procent, når dette ikke gør kreditgivers tilbud mere attraktivt, kan anses for at være ensbetydende med, at der mangler oplysninger eller er sket en overtrædelse af oplysningspligten, der begrunder, at der skal anvendes sanktioner. På den ene side informeres forbrugeren om, at hans forpligtelse er højere end den reelt er, men på den anden side må dette ikke have en negativ indflydelse på processen med at vælge det tilbud, som forbrugeren vil benytte. Samtidig har forbrugeren rettigheder i henhold til direktivet om urimelige vilkår i forbrugeraftaler, der giver beskyttelse mod renter, der er beregnet ukorrekt.
- 15 Eftersom formålet med direktivet om forbrugerkreditaftaler ikke kun er at beskytte forbrugerne, men også at beskytte det indre marked og at give alle kreditgivere sammenlignelige betingelser for at operere på dette marked, hvilket følger af 6., 8. og 9. betragtning til direktiv 2008/48/EF, er den forelæggende ret af den opfattelse, at artikel 10, stk. 2, litra g), skal forstås således, at en overtrædelse af oplysningspligten, der består i at overestimere de årlige omkostninger i procent og

som følge heraf overvurdere det samlede kreditbeløb, der skal tilbagebetales, ikke kan anses for at begrunde en anvendelse af den sanktion, der er nævnt i artikel 45, stk. 1, i lov om forbrugerkredit, der gennemfører artikel 23 i det nævnte direktiv.

- 16 I den foreliggende sag er retten i tvivl om, hvorvidt angivelse af årsager til ændring af gebyrbeløbet for sådanne elementer i forbrugerkreditaftalen, der ikke kan efterprøves af forbrugeren, opfylder betingelsen i artikel 30, stk. 1, nr. 10, i lov om forbrugerkredit, der gennemfører artikel 10, stk. 2, litra k), i direktiv 2008/48/EF. Ved indgåelse og efterfølgende opfyldelse af aftalen har forbrugeren ikke kendskab til priserne på de ydelser, som banken benytter, og aftalen pålægger ikke kreditgiver en forpligtelse til at angive, hvilke omkostninger der er steget, og hvilken sammenhæng der er mellem disse omkostninger og forhøjelse af gebyret. Det er mere omfattende at henvise til retsafgørelser, der kan påvirke de omkostninger, der er forbundet med opfyldelse af kontrakten, da det ikke kan udelukkes, at långiveren, på grund af at visse kontraktvilkår anses som urimelige, vil pådrage sig højere omkostninger ved opfyldelse af kontrakten, hvilket dog ikke bør begrunde, at forbrugeren skal hæfte for disse omkostninger.
- 17 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt det i lyset af direktivets artikel 10, stk. 2, litra k), er tilstrækkeligt at angive årsagerne til gebyrforhøjelsen og grænserne for en enkelt gebyrforhøjelse for at konkludere, at forbrugeren er blevet informeret om reglerne om forhøjelse af gebyrer i forbindelse med den indgåede kreditaftale. En långivers angivelse af årsager, der berettiger til gebyrforhøjelse, der ikke kan verificeres af forbrugeren, og uden at angive, at der er en forpligtelse til at henvise til disse årsager direkte i kontrakten, og uden forbrugers mulighed for at kontrollere, hvordan en given årsag påvirker gebyrets størrelse, udgør ikke en opfyldelse af den forpligtelse, der er fastsat i den nævnte bestemmelse. Ifølge retten forekommer det ikke tilstrækkeligt over for forbrugeren i et særskilt dokument at angive, at gebyrerne kun må ændres 4 gange årligt og med den øvre grænse for en enkelt ændring. Selv om kreditgiveren bogstaveligt talt har angivet betingelserne for forhøjelse af gebyrerne, men uden forbrugeren har kendskab til det, er der ikke er nogen garanti for, at han vil blive informeret om, at betingelsen er opfyldt, samt at den pågældende betingelse har medført omkostningsstigninger, der berettiger til ændringen af gebyret.
- 18 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt det efter EU-reglerne kan anses for tilstrækkeligt, når der efter national lovgivning kun er mulighed for at sanktionere på én enkelt måde, uanset hvilken type overtrædelse af oplysningspligten, der er begået i låneaftalen. Efter rettens opfattelse forekommer det sandsynligt, at spørgsmålene om de omtalte gebyrer, som følge af, at de vedrører sekundære spørgsmål, teknisk kreditbetjening, og især metoden for forhøjelse eller afskaffelse af gebyrerne, ikke har afgørende betydning for forbrugeren ved kontraktindgåelsen.
- 19 På baggrund af ovenstående nærer retten tvivl om, hvorvidt direktivets artikel 23, navnlig set i lyset af proportionalitetskravet for en pålagt sanktion, er til hinder for national lovgivning, der gennemfører denne bestemmelse i direktivet, og som kun

fastsætter én sanktion for overtrædelse af kreditgiverens oplysningspligt ved indgåelse af kontrakten, uanset arten og omfanget af overtrædelsen af forpligtelsen, der er pålagt af lovgivningen, der gennemfører direktivet i national ret. Hvis en sanktion findes at være uforholdsmæssig, skal den nationale domstol nægte at anvende denne, eller kun anvende sanktionen delvist.

ARBEJDSDOKUMENT